

**Интернет подршка одрживом развоју у сегменту заштите животне
средине**
**Internet Support to Sustainable Development in the Environmental
Protection Segment**

*Предраг Пртљага, наставник вештина на струковним студијама
Висока школа струковних студија за образовање васпитача
„Михаило Палов“ – Вршац*

Predrag Prtljaga, Preschool Teacher Training College “Mihailo Palov” – Vrsac

Резиме: Настојање наше земље да постане чланица Европске уније и напори који се чине у циљу остваривања тог циља намећу, између осталог, озбиљан приступ заштити животне средине. У том смислу, све већа пажња се поклања укључивању адекватних садржаја у целокупни систем образовања и васпитања. Синтеза знања, умења и навика из природних и друштвених наука предуслов су за формирање свеобухватне и комплексне еколошке свести појединца и читавог друштва.

Значај и улога образовно-васпитних организација у процесу формирања еколошког начина мишљења започиње у најранијим узрастима (предшколска установа) и никада не престаје. Овај рад темељи се на захтеву да знања која деца на предшколском узрасту стичу у области заштите животне средине нису довољна, већ је неопходно да живот у образовним установама буде организован тако да буде у складу са еколошким захтевима. Сајт *Еко-вртић*, као резултат рада наставника и студената, покушава да укаже на потребу и могућности које су у складу са наведеним захтевом.

Кључне речи: Интернет, информатика, екологија, дечји вртић, образовање.

Abstract: The strivings of Serbia to become a member of the European Union and the attempts made at reaching the aim have imposed, among other things, a serious approach to environmental protection. In this sense, the increased attention has been paid to the introduction of adequate contents in the overall system of education and upbringing. Synthesis of knowledge, skills and habits within natural and social sciences are a precondition for comprehensive and complex ecological awareness of an individual and the society as a whole.

The importance and the role of educational-upbringing organizations in the process of forming ecological way of thinking begin at the earliest age (preschool institution) and it never stops. The starting point is that the environmental protection knowledge acquired by children at preschool is not sufficient; the paper is grounded on the demand for the life in preschool institutions to be organized in such a way that it is in accordance with environmental protection. As a result of the work of teachers and students, the site *Eco-kindergarten* makes an attempt to point to the need and the existence of the possibility to meet such a demand.

Key words: the Internet, IT, ecology, kindergarten, education.

Спроведене реформе у политичком, економском и друштвеном животу, као израз решеност Србије да постане чланица Европске уније и напори који се чине у циљу остварења тог циља, још увек не дају очекиване резултате. Деценија транзиције, оптерећена тзв. *Косовским питањем* и читав низ, пре свега, економских проблема, ставља у засенак видљиве резултате, пре свега у смислу правног уређења, усклађивања домаће регулативе са европском и тд. Усвојени су национални стратешки планови и програми, одговарајући закони, подзаконски акти, уредбе и правилници, а ратификоване су и многе међународне конвенције и споразуми. Ове промене утичу на живот грађана Србије на нивоу читаве заједнице, а оправдана потреба за стандардизацијом образовања, доноси такође читав низ промена које осећају професори, наставници, васпитачи и њихови студенти, односно, ђаци. Еколошко образовање тако постаје део наставних планова, високошколских и факултетских курикулума, са циљем да заштита животне средине и одрживи развој не постану и остану само део комплексног процеса васпитања и образовања деце и омладине, него и свеукупног начина живота свих субјеката укључених у њихово спровођење.

Еколошко образовање

Систем еколошког образовања и васпитања има важну улогу у формирању еколошке културе савременог човека. Синтеза знања, умења и навика из природних и друштвених наука предуслов је за формирање свеобухватне и комплексне еколошке свести појединца. Овако конципирано стицање знања о животној средини, о њеним карактеристикама, о односима у њој и према њој, као и о човековом месту у њој, током читавог живота, темељ је на основу које ће он континуално тежити њеном очувању и унапређивању. Стицање сигурних знања о основним еколошким питањима савременог друштва, развијање критичког става према свеprisутној деградацији животне средине и указивање на неопходност рационалног коришћења природних ресурса мора постати свеprisутна компонента у систему образовања. *Основно начело еко-образовања и васпитања изражено је у захтеву да еколошко образовање не буде само информисање о еко-чињеницама* (Шеховић, Марјановић, Биочанин 2008: 222), да знања која ученици стичу остану само на нивоу обавештености, већ да читав живот у образовним установама буде у складу са еколошким захтевима. Када је у питању еколошка свест знање није довољно само за себе, развијање уверења и емоционално-вољне компоненте иницира практичну делатност која је један од најважнијих циљева еколошког образовања.

Значај улоге образовно-васпитних организација на свим нивоима стицања знања у процесу формирања еколошког начина мишљења започиње у најранијим узрастима (предшколска установа), и континуирано се наставља до нивоа високе школе - факултета. Како проблеми очувања човекове средине и отклањања негативних последица нарушене еколошке равнотеже захтевају систематизована знања, еколошко образовање не може бити препуштено стихији и доброј вољи предавача. *Питању организоване наставе, са тематиком из екологије, мора се прићи веома озбиљно и ефикасно, наравно кроз иновирање постојећих наставних планова и програма и увођењем регуларних еколошких садржаја као посебних предмета и у оквиру других предмета* (Шеховић, Марјановић, Биочанин 2008: 222). Екологија се

веома често посматра и као заштита животне средине и како се за њу најчешће везује крилатица *мисли глобално, ради локално*, неопходно је, у складу са темом овога рада, сагледати област сарадње предшколских установа са друштвеном заједницом.

Сарадња предшколских установа са друштвеном заједницом

Сарадња с друштвеном заједницом уопште дефинише се као начин живљења с окружењем. Она подразумева освешћивање и отварање путева ка променама, креирање визија, стални процес решавања проблема у окружењу и шире, дефинисање циљева и начина да се они реше ангажовањем свих заинтересованих страна.

У том смислу предшколска установа може постати центар који ће иницирати не само програме и сервисе везане за чување деце, већ и за бригу о њиховом здрављу, образовању, рекреацији, култури, па тако и о заштити животне средине. Својом делатношћу и активностима предшколска установа може постати место за повезивање друштвених организација, пословних центара, медија, стручних служби и друштава, школа, здравствених установа, религијских и других организација које могу бити од утицаја на добробит деце. Једна од мера које одређују успешност остваривања програма институционалног васпитања и образовања предшколске деце, је и добро постављена и организована сарадња са друштвеном средином и усаглашеност свих фактора који непосредно или посредно утичу на развој и унапређивање ове делатности.

Локална друштвена заједница одговорна је за стварање услова за успешно остваривање циљева институционалног васпитања и образовања предшколске деце, њихов већи обухват и задовољавање разноврсних потреба, као и стално усавршавање основне и пратећих делатности предшколских установа. Изградњом заједничке визије о томе какав квалитет одрастања је деци потребан и шта урадити да би се то остварило, започиње процес сарадње предшколске установе са друштвеном заједницом. Идентификовањем људских и економских потенцијала, као и разматрањем ризика и могућих претњи се наставља, а резултат се очитава стварањем партнера, подизањем квалитета живота деце предшколског узраста, остваривањем њихових права и успостављањем квалитетније средине за одрастање у установи и окружењу.

На ширем плану, од изузетног значаја је и сарадња предшколске установе и високих школа и факултета, не само у погледу стручног усавршавања садашњих и будућих васпитача и стручних сарадника и запосленог особља, него и низа заједничких послова као што је стварање експерименталних група, укључивање у истраживања, израда приручника, билтена, креирање играчака и других васпитно-образовних средстава... Овакву сарадњу неопходно је остварити и са надлежним министарством и његовим службама и агенцијама.

Као закључак намеће се констатација да је постизање успешне и разноврсне сарадње са родитељима, школом, ужом и широм друштвеном заједницом услов за примену и успех у реализацији програма предшколске установе. На основу Општих основа припремног предшколског програма *тима се не мисли само на то да ови фактори потпомажу деловање установе*, него се од њих захтева уједињавање на вишем нивоу, на коме институционално прераста у друштвено васпитање и образовање. У оваквом контексту Интернет и веб сајтови могу умногоме побољшати

комуникацију предшколске установе са родитељима, школом и друштвеном заједницом.

Веб сајт *Еко-Вртић*

Увођење *блога* за презентовање студентских радова реализовано је на Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Вршцу током 2011. године, у оквиру пројекта *Квалитет у образовању, високим школама и универзитетима уз коришћење иновативних метода и нових лабораторија, уз учешће Универзитета Јоан Славих као партнера из Румуније*. Задовољство ефектима постигнутим у настави, као резултат употребе *блога*, природно је довело до тога да ће овај, али и други облици Интернет комуникације бити задржани и даље развијани у складу са савременим достигнућима, као и могућностима Школе и њених студената. Значај и улога образовно-васпитних организација у процесу формирања еколошког начина мишљења започиње у најранијим узрастима (предшколска установа), и никада не престаје. Овај сајт темељи се на захтеву да знања која деца на предшколском узрасту стичу у области заштите животне средине нису довољна, већ је неопходно да живот у образовним установама буде организован тако да буде у складу са еколошким захтевима. Сајт *Еко-вртић*, као резултат рада наставника и студената, покушава да укаже на потребу и могућности које су у складу са наведеним захтевом.

Мада блог најчешће представља лични дневник, појединца или одређене интересне групе, постављен на Интернету и доступан свима, примењен у сврху образовања, блог може постати вредан, интересантан и иновативан метод презентовања студентских достигнућа. Применом релативно нове и једноставне CMS – WordPress технологије професорима и студентима је омогућено да постављају своје текстове (чланке) на веб сајт и тако их учине широко доступним. Првобитно и у највећем обиму овај вид комуникације је заживео, на иницијативу професорке, у оквиру предмета *Ментално здравље*, да би у 2012. години био примењен и у поступку *изградње веб сајта Еко-вртић*.

Најчешће замерке традиционалној настави на високошколским установама које се односе на недовољну активност студената, недовољну динамичност наставе и недостатак сталне повратне информације од стране студената, а у складу са интензивним развојем компјутерске технологије, требало је превазићи употребом *блога* у оквиру изборног предмета *Рачунари у васпитно-образовном раду*. Студенти су своје радове, на тему екологије, одрживог развоја и заштите животне средине усклађене са животом у предшколској установи, припремали у електронској форми. Након неопходних консултација, корекција и евентуалних допуна њихови текстови су постали део *базе знања* примењиве у вртићима, али и шире.

ЗАКЉУЧАК

Указујући на еколошку проблематику у Србији, сусрели смо се са нефункционалношћу државне политике, недостатком средстава и читавим низом *важнијих* тема. Констатујући да савремене тенденције указују на потребу *свођења* еколошке проблематике на локални ниво, у духу крилатице *Мисли глобално, ради*

локално, уверили смо се да је образовање и развијање еколошке свести од темељне важности за остваривање видљивих резултата на овом пољу.

Осврнувши се укратко на општу ситуацију и положај екологије у образовању можемо констатовати да будући васпитачи по природи ствари могу пресудно утицати на повећање еколошке свести младих и самим тим на побољшање ситуације у области заштите животне средине. Недостатак системског приступа у заштити животне средине, присутан у друштву, самим тим и у образовању проблем је са којим се сусрећемо свакодневно, а решења се нуде спорадично и стихијски. Зато је неопходно да, пре свега, у установама које школују наставни кадар, екологија постане саставни и незаобилазни део не само образовања, него и свеукупног начина живота и рада професора и студената.

Књиге и свеске заменили су рачунари и потпуно нови вид електронског записа. Ако су слова и слике и даље основа едукативних материјала, покрет, односно, анимација је најочигледнији квалитативни скок у погледу стицања нових знања. Не толико очигледна, али много важнија компонента је брзина приступа информацијама и њихова скоро неограничена доступност. Такође, коришћење савремене образовне технологије – блога, осим што је омогућило усвајање нових знања, подстакло је и развијање способности и креативних потенцијала свих учесника образовног процеса.

Осим ефеката у области образовања који су резултат коришћења ове методе, можемо говорити и о економским и еколошким ефектима као индиректним (али не и мање значајним). Наиме, чињеница да се студентски радови припремају у електронској форми и као такви објављују на блогу, говори о економским ефектима - уштеди (нема штампања и корицења семинарских радова) чиме су постигнути и ефекти у подизању еколошке свести – уштедом папира и општим еколошким деловањем студената она је подигнута на виши ниво. Ово су само неки од потенцијално значајних ефеката који говоре у прилог одрживости овог наставног метода и по завршетку реализације овог мини пројекта – сајта *Еко-вртић*.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Благојевић, Г. (2011). *Интернет у савременим етнолошким и антрополошким истраживањима*. Зборник Матице српске за друштвене науке, (134), 17-27
- Даниловић, М. (2008). *Нове одреднице (појмови, термини, изрази, метафоре) које могу да чине основу "савремене образовне технологије" и да буду уврштене у садржај нове "Педагошке енциклопедије"*. Педагогија, 63(3), 472-493.
- Голетић, Ш. (2008). *Образовање о околишу и одрживом развоју у наставном плану и програму студија разредне наставе*, Арнаут, М. (ур.), Студиј разредне наставе у функцији деветогодишње основне школе, Педагошки факултет, Зеница, стр. 413-422.
- Кантар, С, Свржњак, К. и Разум, О. (ххх). *Заштита околиша у ставовима и понашању студената Копривничко-Крижевачке жупаније*, Петрић, Х. (ур.), Роксандић, Д. (ур.), Економска и екохисторија, Вол В, бр. 5, Друштво за хрватску економску повијест и екохисторију, Загреб, стр. 192-209.

- Ковачевић, И. (2011). *Технологија, екологија и образовање*, ТИО 6, Технички факултет, Чачак, стр. 873-879.
- Максимовић, Д. (ур.) (2011). *Реформа локалне политике заштите животне средине у АПВ: Студија тренутног стања*, Станиште, Вршац.
- Мандић, Д. (2010): *Интернет технологије*, Чигоја штампа, Београд.
- Мандић, Д., Ристић, М. (2006): *Веб портали и образовање на даљину у функцији подизања квалитета наставе*, Медиаграф, Београд.
- Nedimovic, T., Prtljaga, P. (2011). *The Blog as Innovative Educational Method. In Transnational Sustainable Methods for Quality Increase in Higher Education* (ed Gojkov, G., Slavici, T). Ioan Slavici Foundation for Culture and Education Press, Timisoara. Preschool Teacher Training College „Mihailo Palov“, Vršac. 57-63.
- Predrag Prtljaga, Jelena Prtljaga (2012). ECO-Knowledge and Values of Future Preschool and Primary School Teachers u *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe*: Znanstvena monografija, Zložba PEF, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in RIS Dvorec Rakičan, Maribor, Slovenija.
- Шеховић, С, Марјановић, Р. и Биочанин, Р. (2008). *Еколошко образовање у функцији заштите и унапређења животне средине*, ТИО 2008, Технички факултет, Чачак, 221-235.
- Шуман, С, Глигора Марковић, М. и Погарчић, И. (2008). *Тко је Е-генерација*, рад презентован на конференцији Учинковито дјеловање – пут у вријеме знања, Вараждин.
- <http://sr.wordpress.org/>
- <http://www.draganvaragic.com/weblog/index.php/345/blog-osnove-besplatna-e-knjiga/>
- <http://www.uskolavrsac.in.rs/eko-vrtic>